

an n-ead catloide is a d'aigneodh main na h-éireann le teanga a athrú.

Ehí Gael-Linn nua-aosach, gan marfáisc ar ró-thraidisiúntacht, ná tuairimí agus claonta réamhdhéanta in a gcéis faoi dhíors orthu. Ach bhí dlúú aisteach ann ó thús, na daoine céanna ag déanadh dhá leith dhá ndúthracht, leath le airgead a chnuasach agus leath ag plé le cúrsaí teanga. B'anshocair an saothar é. Ansin ghabh siad orthu féin mórchuid chúraim Aireacht na Gaeltacht agus cuid de chúram an Roinn Oideachais i leith na Gaeilge. Gníomhairí rialtais agus Gnaithí Mór i ndáil le ar fad ancis iad. D'éirigh siad an-réasúnach an-mheasúil agus an-airdeallach ar fad. Sí an cheist cheanna atá cách a chur: cé an fáth gurb é Ósta Devoy agus nach é tigh Uí Néill a cheannaigh siad? Níl a fhios agam. Ba dhaoine ceann ná a chéile b'fhéidir. B'fhearr an trácht ceant ná a chéile freisin. Ach an oiread le ceann ar bith eile de na heagrais Ghaeilge, dhá n-irridis amháireach is ar éigin a thiúlfaí a n-éagmais faoi deara. Agus is uafásach an rud le rá é sin.

Sé Glór na nGael an cireál iarracht i mbaile a chuirfeadh óg agus aosta, saibhir agus bocht, fiú Gaeilgeoir agus neamh-Ghaeilgeoir ag saotharú i gcomhar agus i mbun cineálachai éagsúil saothair. Sé an cineál rud é a dhéanfadh áit cho-bródúil aist: féin i ngeall ar an nGaeilge agus a rinne Cumann Lúchchleas Gael áiteachaí ar bhealaigh eile. Is léar go gcainte gníomharocht a bheith ar siúl ag eagrais, fiú mara mbeadh inti ach comhamhránaíocht. Seo é an t-uireasa atá ar a lán cuideannaí agus craobhachai de Ghluaiseacht na Gaeilge. Ní bhíonn tada le déanamh acu nó ní dhéanann siad tada. B'fhearr don Réalt a bheith ag síorphaidreoir-eacht — ba ghníomharocht é sin — ná ag síoréisteacht le leachaf. Ach b'fhearr do chumann é féin a dhíscaoile nuair nach bhfanann aon chuibheas ann agus nach léar dó céard atá ar siúl aige. An lá faoi dheire scríobhadh chugam ó chumann Leitreacha Gaeilge ag iarra cúnta le leabharlann a chur ar siúl i dToraigh sa gcondae seo. Tuigim go mbíonn fuiríocht caia ar dhaoine ag dul go Toraigh nó ag teacht as tráthannaí áirid den bhliain. Tá mé cinnte go bhfuil bealach eicint le go dtiocfaí chun fóirinte orthu. Nó dhá gcuidí le muintir Thoraigh le tionscail dhéanta deilbhini de Bhalar na Súile Nimhe a bhunú.

An sampla deire seo. Níor fhága an marbh láthair. Tá go leor rudaí mícheart le cúl na Gaeilge, le cúl na Gaeltacht, le cúrsaí Chéige Uadh cuir i gcás, nó le cúrsaí na h-éireann. Tamall ó shoin léigh me gurb é an t-aon rún a ritheadú ag cruinniú den mharbh seo atá i láthair anseo, An Comhchaidreamh, rún ag éiliú ar Bialtas na Fraince ceant a thabhairt do na Briotánaigh agus dhá dteanga . . .

Níor cheap mé gur rud iontach é go raibh a léitheid seo de ghluaiseacht ann nó gur thosaigh mé dhá scríobh seo agus ag cur mo smaointe i dtoll a chéile aici. D'fhiafraigh mé dhíom féin cé an fáth Conra agus Comh-dháil agus Comhchaidreamh a bheith ann. An freagra ab éigean dom a thabhairt orm féin gurb é an t-aon riachtanas a bhfuil siad ag freastal air: riachtanas an **social milieu** agus nach móide chor ar bith go mbeidís ann marach a neamhéiteachai beagmhaitheasai is rá siad. Arae dhá mbeadh éifeacht ar bith iontu, cuirfeadh an éifeacht sin féin an oiread sin dlúis agus teanna leo go n-athróidís dhá mhuíochas féin, mar nár mhór do mhéadú ar a n-éifeacht athrú ar a riocht. Tá cinnirí na Ghluaiseacht ag rá caint mar "Irish language movement must be all things to all men." Ní